

Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

TREBALL DE RECERCA
15 D'OCTUBRE DE 2013

<u>ÍNDEX:</u>	Pàgina
1- INTRODUCCIÓ	4
1.1. TEMES PLANTEJATS.....	5
1.2. OBJECTIUS.....	5
1.3. METODOLOGIA.....	7
1.3.1 Tria de l'escola i grup classe.....	7
1.3.2. Tria del pintor.....	7
1.3.3. Elaboració del qüestionari.....	8
1.3.4. Observació i comentari.....	10
1.4. ESCOLA EL BOSC DE LA PABORDIA.....	11
1.4.1. Línea metodològica de l'escola.....	12
1.4.2. Cicle mitjà.....	14
2- L'EXPERIÈNCIA A CLASSE	16
2.1. PRESENTACIÓ DE LA CLASSE.....	18
2.2. PASSAR EL POWER POINT.....	19
2.3. ANÀLISI DEL QÜESTIONARI.....	42
2.4. ELABORACIÓ DE LES LÀMINES: "ARA PINTEM COM KANDINSKY"	50
3- ANÀLISI DELS DIBUIXOS	55
3.1. INTRODUCCIÓ.....	56
3.2. CERCLES CONCÈNTRICS.....	59

3.3. <i>COMPOSICIÓ IV</i>	64
4- CONCLUSIONS	73
5- BIBLIOGRAFIA	76

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

01

INTRODUCCIÓ

Al Setembre de 2012 vaig començar una nova etapa a la meua vida, el Batxillerat. El primer dia de classe tothom ja ens parlava del Treball de Recerca que hauríem de fer durant el primer curs i l'estiu per acabar-lo i poder-lo lliurar a l'Octubre de 2013. Vaig començar a pensar alguns temes, vaig escollir la meua tutora i al 20 de Novembre a l'hora del pati vaig quedar amb ella per fer una pluja d'idees i començar a escollir definitivament el tema.

1.1. Temes plantejats

La meua primera idea va ser fer un treball relacionat amb la psicologia, ja que és un camp que sempre m'ha interessat molt, però no tenia clar quin tema relacionat amb la psicologia podia escollir. Tot el material que m'havia mirat era molt complicat, molt extens i no es podia reduir ja que sinó, no s'hagués entès el treball. Des del principi tenia molt clar que el treball que escollís havia d'estar relacionat d'alguna manera amb el món de l'educació i dels nens. A partir d'aquí, gràcies a l'ajuda de la meua tutora, vam anar buscant temes que em poguessin interessar i vam decidir que faria una pràctica d'Educació Visual i Plàstica amb nens.

1.2. Objectius

Els objectius marcats van ser:

- Perdre la por a fer classe davant de 26 nens i nenes.
- Conèixer de primera mà el treball amb ells.
- Veure i conèixer l'experiència en viu i l'experiència prèvia de preparació.
- Fer-los treballar d'una manera que s'ho passessin bé i que alhora aprenguessin.
- Poder analitzar els seus dibuixos i intentar treure conclusions.

Em vaig proposar aquests objectius ja que en un futur m'agradaria treballar amb ells i volia saber què sentia, conèixer una mica més tot aquest món des d'una altra posició i posar-me dins d'aquest.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

1.3. Metodologia

1.3.1. TRIA DE L'ESCOLA I DEL GRUP CLASSE

Parlant amb antics mestres meus i deixant-me assessorar per ells, em van aconsellar d'anar a passar una tarda en una escola molt innovadora, és a dir, una escola on no s'utilitzen llibres de text, on es fan les ciències en anglès i a on tot és vivencial i manipulatiu i a on els pares decideixen moltes coses de l'escola. Em van dir que intentés buscar-ne alguna ben diferent de tot el que jo havia vist fins ara. Així que em vaig informar i em van dir que a Girona ciutat, hi havia una escola on es treballava d'aquesta manera. Era l'escola El Bosc de la Pabordia.

Vaig trucar a la directora de l'escola, la Sra. Anna Nadal, i li vaig exposar el meu treball. Em va dir que li semblava bé i que m'ho deixaria fer a 3r de Primària.

Així va ser, un migdia vaig anar a l'escola i vaig parlar amb la directora i la mestra de tercer. Vam acordar un dia per portar a terme la meva pràctica com a docent.

Durant tot el procés del meu Treball de Recerca he mantingut un estret contacte amb la tutora de tercer i psicopedagoga del centre, a la qual li haig d'agrair tota l'informació i l'ajuda que m'ha aportat. M'ha donat tots els detalls de l'escola i dels alumnes que jo necessitava per realitzar el treball i ha estat disponible en tot moment.

1.3.2. TRIA DEL PINTOR

Vaig estar dubtant entre en Vincent Van Gogh i en Wassily Kandinsky. Em vaig plantejar què em sortiria més bé explicar als nens sobre aquest pintor i quin d'aquests dos pintors en podria treure més profit i vaig decantar-me per Kandinsky per dues raons:

1.- Per la barreja de pintura figurativa i abstracta.

2.- Pels colors que emprava.

A partir d'aquí, vaig elaborar un power-point sobre la seva vida, les seves etapes i les obres més representatives que tenia. Vaig tenir en compte l'edat dels alumnes, 3r de Primària, i vaig utilitzar un llenguatge adient a ells.

Un cop ho vaig haver fet, vaig escollir dues pintures per tal de què quan jo anés a l'escola els alumnes poguessin triar:

- Reproduir en un paper allò que els transmetia la pintura.
- Copiar al màxim de fidel la pintura exposada al davant.

1.3.3. ELABORACIÓ DEL QÜESTIONARI

Aleshores vaig pensar que estaria bé fer un qüestionari sobre el què explicaria en el Power Point per tal de comprovar el què havien entès de Kandinsky.

En fer-lo vaig haver de tenir molt en compte l'edat dels alumnes perquè poguessin realitzar-lo fàcilment, per això vaig decidir que una part l'omplissin mentre passava el Power Point i l'altre, de coses més generals, un cop acabat. També vaig intentar que a l'hora de completar-lo fos distret, per això vaig posar dos exercicis una mica més entretinguts que després comentaré.

El qüestionari consta de quatre pàgines:

1a- En la primera volia que els quedés clar de què tractava el taller, per això vaig decidir posar el nom del pintor amb lletres grans i vistoses. En aquesta, volia que omplissin les dades personals per no començar de cop.

2a- En aquesta pàgina vaig pensar que estaria bé saber les coses bàsiques de Kandinsky. Vaig començar amb una pregunta molt fàcil, situar en un mapa on va néixer i on va morir. Tot i que després d'haver fet la pràctica penso que em vaig equivocar amb aquesta pregunta ja que els alumnes d'aquesta edat encara no treballen els mapes d'Europa i vaig haver d'improvisar. A continuació volia assegurar-me que havien entès que no sempre havia estat

pintor, per això vaig preguntar-los a què més s'havia dedicat. I per acabar aquest full, vaig pensar que havien de tenir molt clar qui era la Nina.

3a- També em va semblar molt important que els quedés clar què era la "Bauhaus", per això va ser la primera pregunta de la tercera pàgina, que constava de dues parts; en la primera havien de dir què era i la segona es tractava de comentar què hi feia Kandinsky. En acabar aquestes qüestions haurien d'estar molt atents el Power Point perquè al final haurien de realitzar les dues preguntes següents. Crec que fent un taller de Kandinsky els havia de demanar alguna cosa sobre el color, ja que en gran part de les diapositives parlàvem d'aquest, així que vaig començar demanant si a les seves primeres obres dominaven més el color o les formes. A continuació els vaig plantejar quins colors predominaven més, si els càlids o els freds.

Un cop realitzat el taller veig que en aquesta darrera pregunta també em vaig equivocar ja que per ells va ser molt difícil veure quins colors predominen més, i ara realment veig que costa molt veure-ho.

Quan vaig arribar aquí vaig pensar que hauria de posar algun exercici més distret, però que alhora aprenguessin. Buscant vaig trobar un exercici on els alumnes havien de fer la seva firma imitant la de Kandinsky, o sigui, firmant com un pintor i vaig pensar que seria una bona opció per fer que els alumnes es comencessin a identificar amb el pintor.

4a- Per començar aquesta última pàgina vaig posar-hi un altre exercici distret. Es tractava de retallar i classificar sis obres de Kandinsky en quadres realistes o abstractes.

Al penúltim exercici els explicava que haurien d'imitar a Kandinsky pintant dues obres seves, que al final va ser només una, per la manca de temps.

I per acabar la pàgina vaig incloure una darrera pregunta amb quatre parts demanant-los si els havia agradat o no el taller. Vaig pensar que per mi seria molt important saber el què pensaven ja que seria la meva primera

experiència com a docent i per tant seria la primera vegada que prepararia una classe.

1.3.4. OBSERVACIÓ I COMENTARI

Per acabar, vaig voler fer un anàlisi d'uns quants dibuixos per dues raons:

- Saber si havien entès l'estil de Kandinsky (colors, formes).
- Conèixer els nens a través dels seus dibuixos, perquè en ells transmeten els seus sentiments i es poden observar les seves capacitats.

De les vint-i-sis obres realitzades pels alumnes en vaig escollir deu. Les quatre primeres són de "*Cercles Concèntrics*" i les sis restants de "*Composició IV*". Els deu dibuixos escollits són els que més em van cridar més l'atenció, com a exemples extrems de la interpretació i l'elaboració del treball dels nens. Com podreu veure més endavant cap dels dibuixos és igual, cada un té alguna cosa en particular, alguna cosa que em va cridar l'atenció.

També cal dir que de la segona obra vaig escollir-ne dos més ja que les interpretacions eren molt més variades. No hem d'oblidar que en aquesta obra es barrejaven elements abstractes i figuratius.

1.4. Escola El Bosc de la Pabordia

L'escola pública El Bosc de la Pabordia de Girona està situada a la part alta de la ciutat i cap a les afores on l'ambient no pot ser més propici. És una escola de nova creació, per tant, només tenen fins a 5è de Primària i el curs vinent ja seran una escola completa a tots els nivells.

L'entorn escolar és del tot tranquil, natural i agradable. L'escola està envoltada de camps i boscos i d'un ampli pati amb bones condicions per jugar i practicar esports.

Realment, l'entorn ofereix moltes possibilitats per treballar, sobretot la natura – aprofitada al màxim per l'escola- ja que no cal desplaçar-se gaire lluny.

L'edifici escolar està format per mòduls prefabricats. Aquests mòduls estan molt ben equipats. Cada aula de primària té una pissarra digital o una mimio. Els alumnes la fan servir molt. També trobem una caseta de fusta, al costat de l'hort escolar. En aquesta caseta s'hi fan tota mena d'experiments i consultes relacionades amb el món de les ciències, perquè sempre hi ha una persona especialitzada. També hi trobem el galliner i el tancat amb ànecs. Són els propis alumnes els encarregats de netejar, donar-los-hi menjar. Cada curs apadrina una cosa, així trobem que els alumnes de P3 són els encarregats de donar menjar a les gallines i als ànecs, els de P4 s'encarreguen del gueco, els de P5 de la tortuga, els de 1r de les plantes aromàtiques, els de 2n de l'hort. Aquests aniran després al mercat de Girona a vendre els seus productes. Els de 3r s'encarreguen del compostador, els de 4t de l'estació meteorològica i els de 5è els encarregats dels peixos i de les peixeres.

El que s'intenta sempre en totes les actuacions o decisions preses pels mestres és afavorir l'educació i el bon desenvolupament del nen i no satisfer cap tipus de desig personal. Això penso que ja diu molt a favor dels mestres.

1.4.1 LÍNEA METODOLÒGICA DEL BOSC DE LA PABORDIA (Projecte Educatiu de Centre)

- A l'escola troben fonamental treballar de manera interdisciplinària, en tots els cursos. Per aquest motiu han cregut important treure els llibres de text. Consideren la llengua com a eix vertebrador de tots els aprenentatges, o sigui llegir, escriure, escoltar i parlar a través del currículum, treballar de forma interdisciplinària (a la vida quotidiana els sabers no estan parcialitzats).

- Es dóna importància al:

- procés, és a dir a la construcció del coneixement des de la inquietud del que vol saber, conèixer (aprenentatge individual però amb interacció amb els altres).

- a la relació entre el saber i el saber fer, el coneixement pren sentit en la mesura que l'exercim, que l'utilitzem, que passem a l'acció.

- Utilitzen la llengua per comunicar-se, per debatre, per argumentar, per narrar, per explicar, per donar instruccions... en qualsevol situació quotidiana ens trobem utilitzant la llengua. A l'aula i a l'escola cal aprofitar-ho per fer un ús real de la llengua, sense necessitat de crear situacions fictícies. Creuen que és imprescindible que els alumnes utilitzin indistintament el català, el castellà i l'anglès.

- Llengua anglesa: l'escola aposta per treballar intensament la llengua anglesa per tal d'aconseguir que els alumnes arribin al final de l'escolaritat amb un molt bon nivell de llengua anglesa.

- Grups Flexibles: Es barregen alumnes de diferents edats segon el seu nivell en el procés d'aprenentatge. Tenint en compte la seva flexibilitat. Es realitzen a l'Educació primària en l'àrea de llengua catalana (lecto-escritura).

- llenguatge oral i escrit. L'escola aposta per treballar el llenguatge oral des de P3, com a una base important de l'educació.

El llenguatge escrit parteix de la funcionalitat del mateix, creuen que a educació infantil s'ha de fer sempre amb lletra de PAL i s'introdueix la lligada a 1r. És important només corregir les paraules que han estat prèviament treballades.

- pla lector; l'escola veu important treballar la lectura en veu alta, per part del mestre o un adult. Així com, a primària els 30' de lectura diaris.
- medi natural, hort, ciències 3-12. La manipulació, l'observació directa i l'experimentació són pilars de l'educació i per això les fomenten al màxim. A P4 es treballarà l'hort en llengua anglesa i a P-5 es farà la roda i una taula anirà a l'hort i ho farà en anglès. També es realitzaran els experiments en anglès a partir del tercer trimestre.

El medi natural a partir de primer es farà amb llengua anglesa. Reforçant els continguts a l'hora de flexibles i de castellà.

- L'escola considera que **Ensenyar, aprendre i avaluar són un únic procés.**

- Atenció a la diversitat:

Es prioritza l'atenció de la diversitat dels alumnes dins l'aula ordinària, i en aquest cas l'equip de mestres que hi treballa no ho fa com a tutor ni com a **mestre d'educació especial** sinó com a corresponsable de l'evolució de tot el grup classe. Cal esmentar però, que si bé es posa l'èmfasi en l'atenció a tots els alumnes en un context màximament normalitzat, no s'exclou la possibilitat

que l'especialista treballi de manera individualitzada, en un espai diferenciat, en casos específics o de problemàtica complexa.

El **mestre d'educació especial** participa en aquesta tasca vetllant, amb especial atenció, als qui més ho necessiten, però dins d'una actuació normalitzada.

- Els pares comparteixen amb els mestres l'educació dels seus fills. Per aquest motiu a l'escola se'ls demana ajuda en diverses ocasions:

- Els pares són benvinguts a l'escola per explicar tot allò que creguin important.
- Model lector: mes cultural.
- “ Ara ens toca a nosaltres ” al llarg del mes cultural es proposa als pares de l'escola que vinguin a fer tallers als nens, sobre la temàtica del mes cultural. Ells són els responsables d'organitzar i dinamitzar els diferents tallers. El Claustre aprofita aquestes tardes per fer formació interna.
- L'escola proposa que les famílies que tinguin un bon nivell de llengua anglesa, puguin col·laborar amb l'escola per tal de fer conversa amb els alumnes.
- Els pares, quan poden, col·laboren amb el manteniment de l'escola en tot allò necessari, pintar, reparar...
- Entrevistes, reunions de principi i final de curs, cafès tertúlia...

1.4.2 CICLE MITJÀ

Comportament dels nens i nenes de cicle mitjà

Les diferències amb el Cicle Inicial són ja força significatives. Els nens són més responsables, més autònoms i en molts moments el mestre es fa menys

imprescindible. Són més conscients que venen a classe per aprendre i treballar i de que han de respectar al mestre i als seus companys.

Interessos

Els interessa molt els temes d'actualitat, sobretot coses que senten a la televisió. També els esports.

Els motiva molt veure que fan les coses ben fetes. Saben apreciar ells mateixos la qualitat dels seus treballs.

Comportament afectiu i social

Es comporten molt correctament a classe. Saben respectar el mestre i els companys. Les baralles, tot i que hi són presents, són menys abundants, perquè es nota el canvi d'edat i la possibilitat de parlar amb ells.

Resposta intel·lectual

El grup classe estava format per 26 nens i nenes de 8 i 9 anys. Hi havia el mateix nombre de nens que de nenes. Era una classe molt participativa i amb moltes ganes d'aprendre. No hi havia immigració. La majoria d'ells pertanyien a una classe social alta o mitjà-alta.

En aquesta classe hi havia un nen amb necessitats educatives especials. Aquest nen tenia un Pla Individualitzat (PI) que vol dir que se li adaptaven els continguts de totes les matèries. Tenia l'ajuda d'una vetlladora moltes hores a la setmana, però no a jornada completa. Era força autònom però tenia estereotípies com repetir molt les coses, fixació pels rellotges... Portava un implant al cervell ja que va néixer amb el cordó umbilical lligat al coll i això va fer que no es pogués desenvolupar correctament.

També hi havia un altre alumne que li estaven fent proves de superdotació.

En general hi havia un molt bon clima de treball a l'aula, cosa que em va facilitar molt la feina.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

02

L'EXPERIÈNCIA A CLASSE

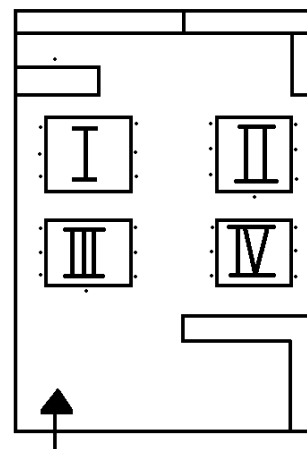

El dia 2 de Maig aprofitant que fèiem festa a l'institut vaig decidir que aniria a fer la meua pràctica de Kandinsky a l'escola ja que ells treballaven i no feien pont.

Vaig aixecar-me d'hora per revisar tot el material preparat pel taller de Kandinsky; el Power Point, el qüestionari, els dos quadres escollits pel taller...tot apunt per viure una gran experiència!

Després de dinar, amb la meua mare i la meua germana vam anar cap a Girona ja que havia quedat amb la mestra a les tres davant la porta de l'escola per anar a la classe a preparar-ho tot. I així va ser, a les tres en punt vaig entrar a l'escola amb la mestra. Vam anar a la sala de professors (cal dir que la poca estona que vaig estar allà tots els mestres van ser molt agradables amb mi i em van fer sentir molt còmoda) , després al despatx de la directora i finalment a la classe. Era bastant gran i estava molt ben equipada. Vaig deixar

tot el material que portava, vam preparar el Power Point i també vam aprofitar per posar papers de diari sobre les taules per tal de no embrutar-les a l'hora de pintar. I ja era l'hora de començar. Aquella mitja hora havia passat volant! Així que vam sortir a fora a buscar els alumnes, els quals ja estaven en fila esperant que la mestra els anés a buscar per entrar a classe i en arribar a la classe la mestra i jo ens vam posar a la porta i els alumnes anaven passant i ens anaven saludant. De seguida es van asseure al seu lloc corresponent i ja vam poder començar la classe.

2.1. Presentació de la classe

Abans que jo comencés a parlar, la mestra, que ja els hi havia comentat que jo hi aniria, va presentar-me una mica per ajudar-me a començar. Seguidament ja vaig començar jo, em vaig acabar de presentar, els hi vaig explicar de què i per què els hi faria el taller i vaig fer un petit esquema de com seria la classe.

La primera mitja hora serviria per passar el Power Point (on haurien de participar-hi) al qual havien d'estar molt atents ja que alhora havien d'omplir un qüestionari i l'hora restant seria per fer dos quadres ja escollits de Kandinsky.

A continuació els hi vaig repartir el qüestionari, una fitxa amb sis quadres de Kandinsky que necessitarien per un exercici del qüestionari i vam començar el Power Point!

2.2. Passar el Power Point

Per començar els hi vaig preguntar si sabien qui era Wassily Kandinsky i si sabien alguna cosa d'aquest. Un dels alumnes va afanyar-se a aixecar el dit per dir que era un pintor, però ningú sabia res més d'ell.

Ja anava a passar a l'índex quan un altre alumne va comentar que aquest quadre (*Cercles Concèntrics*) el tenia a l'entrada de la casa que passaven l'estiu amb la seva família. Vaig preguntar-li si sabia alguna cosa de Kandinsky o del quadre i em va dir que no sabia res però que els seus pares li havien dit que era un pintor molt important i que els hi agradava molt.

En veure que cap més alumne intervenia vaig decidir continuar el taller.

ÍNDEX

- On va néixer?
- Qui era Kandinsky?
- La seva vida personal.
- On va morir?
- La seva vida.
- Les seves obres.

La segona diapositiva em va servir per explicar molt breument tot el que parlaríem en aquell Power Point.

On va néixer?

- Wassily Kandinsky va néixer a Moscou (Rússia) el 4 de Desembre del 1866.

Per començar els hi vaig explicar on i quan havia nascut Kandinsky.

QUI ERA KANDINSKY?

- Wassily Kandinsky era un pintor rus molt important de principis del s. XX. Va estudiar Dret a Moscou i quan va acabar va decidir estudiar Belles Arts a Munic.

Seguidament els hi vaig comentar qui era i a quin segle pertanyia. També els hi vaig dir què va estudiar i on ho va fer. I perquè es poguessin situar una mica més bé vaig posar un mapa amb dues fletxes marcant Moscou (a Rússia) i Munic (a Alemanya).

La seva vida personal.

- A Rússia va estudiar pintura i dibuix, piano i violoncel, i també dret i economia.
- Quan estava a Rússia va conèixer a una noia que es deia Nina de la qual es va enamorar i es va casar amb ella.
- Li agradava tant la pintura que va deixar la seva feina de professor a la Universitat de Dret per dedicar-s'hi.

- Kandinsky i Nina van viatjar a Alemanya on Kandinsky va començar a treballar a una escola que es deia "Bauhaus" on ell era professor de dibuix.

- Un cop van tancar l'escola on treballava va viatjar amb la seva dona a França per continuar pintant.

En les anteriors dues diapositives vaig fer una breu explicació de la seva vida personal començant pels estudis que va realitzar de pintura i dibuix, piano i violoncel i dret i economia. Vaig seguir parlant de la Nina (la noia amb la qual més endavant es casaria).

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

També els vaig explicar que estava fent de professor a la Universitat de Dret però ho va deixar per la pintura, ja que aquesta li encantava.

A continuació els hi vaig comentar que Kandinsky i Nina van viatjar molt per tot Europa i que finalment es

van traslladar a Alemanya on Kandinsky va començar a exercir de professor de dibuix en una escola anomenada "Bauhaus" (la fotografia que hi ha en aquesta segona diapositiva és una imatge actual d'aquesta escola). Per acabar aquesta segona diapositiva els hi vaig explicar que havia hagut de tancar i com el matrimoni va viatjar a França per seguir pintant.

• On va morir?

- Kandinsky va morir el 13 de Desembre de 1944 a França.

En la setena diapositiva els hi explico que Kandinsky estava molt malalt i es va morir a França el 13 de Desembre de 1944. Acompanyo l'informació amb un mapa on hi ha marcat França perquè es situïn i puguin realitzar el qüestionari.

La seva vida.

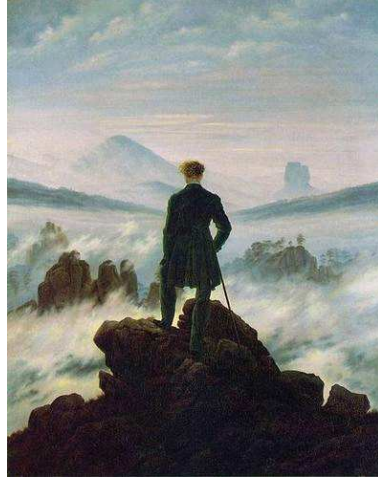
- Des de molt petit ja mostrava un gran interès per l'art (anava a classes de pintura i dibuix gairebé cada dia).
- Quan va créixer va decidir viatjar per molts llocs del món per agafar idees i crear les seves pròpies obres.
- En els viatges que va fer es va adonar que cada pintor donava importància a una cosa específica, per exemple:

Aquesta diapositiva la vaig aprofitar per aprofundir una mica més en el seu dia a dia i que així els nens poguessin entendre millor les seves obres, com va formar el seu estil, etc.

Vaig començar explicant que des de petit ja li encantava tot el món de l'art i quan va anar creixent va anar viatjant amb la Nina per tot Europa per agafar idees i així crear el seu propi estil. Vaig agafar els viatges per explicar com cada pintor donava importància a una cosa diferent i com ell es va adonar i va crear el seu propi estil.

Les pròximes sis diapositives les vaig posar de diferents pintors i cada un d'ells es centrava en una cosa diferent. Aquí vaig dir als alumnes que m'haurien d'ajudar a trobar en què es centrava cada pintor i junts comentariem el quadre. També hauríem d'omplir els dos "títols" que abans de començar la classe jo vaig posar a la pissarra; Colors càlids i Colors freds.

- Uns pintors mostraven els sentiments:

- Friedrich, *Viatger davant un mar de boira*, 1817

En el primer quadre que vaig posar volia que els alumnes expressessin què els transmetia aquest quadre, és a dir, que m'expressessin els seus sentiments. Per això vaig triar *Viatger davant un mar de boira* de Friedrich, ja que vaig pensar que seria fàcil pels nens.

Es va iniciar un debat molt interessant però la gran majoria d'ells van expressar-ho amb noms: tristor, algun va dir ràbia, solitud, etc. però tots es van quedar en aquests paràmetres.

A continuació ens vam centrar en els colors. Els vaig preguntar quins colors hi veien i després els vam dividir en càlids i freds. La segona pregunta que els vaig fer va ser quins colors predominaven més, els càlids o els freds, i aquí hi van haver moltes diferències. Alguns deien que els freds ja que hi havia molt de blau i altres deien els càlids ja que el marró - vermellós de la muntanya es veia molt.

- Alguns altres pintaven la vida quotidiana:

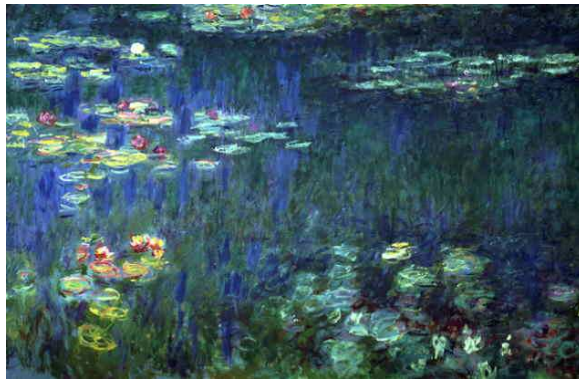
- Van Gogh, *Habitació d'Arles*, 1889.

El segon quadre el vaig escollir per mostrar "la vida quotidiana". Aquest va ser *Habitació d'Arles* de Van Gogh ja que a part que mostra la vida quotidiana d'una persona els alumnes feia poc havien treballat Van Gogh amb la mestra i per tant no els costaria tant entendre el quadre.

En aquest quadre hi va haver més diferències sobre el que transmetia. Alguns van dir alegria, pau, tranquil·litat, etc. però altres van dir soledat, tristor, senzillesa...

Els vaig tornar a preguntar quins colors hi veien i els vam dividir en càlids i freds. A la pregunta de quins colors predominaven més, els càlids o els freds, hi van tornar a haver algunes diferències. La majoria van dir que predominaven els càlids, però alguns veien que predominaven els freds.

- Uns altres pintaven la naturalesa:

- Monet, "Els nenúfars", 1916-1923.

En el tercer quadre s'havia de veure que alguns pintors es dediquen a pintar la naturalesa i que a través d'aquesta, també es poden mostrar els sentiments. Vaig escollir *Els nenúfars* de Monet ja que vaig pensar que es veia molt clar el que volia que veiessin.

En aquest quadre abans de preguntar què transmetia ja hi havia mans amunt per ser els primers de donar la seva opinió. Quasi tots els alumnes van dir que els transmetia calma, tranquil·litat, algun tristor, etc. Un alumne recordo que va dir que li transmetia "son"!

A continuació vam començar a parlar de quins colors predominaven més. En aquest cas tots van dir que predominaven més els freds tot i que al principi un o dos alumnes van dir càlids, els vaig fer mirar a la pissarra i de seguida van veure que havien tingut una petita confusió.

- Alguns donaven molta importància als colors:

- Matisse, *La Dansa*, 1909

El penúltim quadre que vaig posar va ser *La Dansa* de Matisse perquè volia que veiessin que alguns pintors els importen més els colors (i amb aquests expressen el que senten i/o volen) que si el quadre està ben fet o no.

Primer els hi vaig demanar que es fixessin en les persones, quan ho van fer es van adonar que no estaven gaire ben fetes, molt desproporcionades, mal dibuixades, etc. Seguidament els hi vaig demanar que es fixessin en la muntanya, i també van opinar que estava mal dibuixada. Un d'ells va aixecar la mà i em va dir textualment: "Per què les persones són més grans que la muntanya? Això no pot ser, no?" I aquesta pregunta em va anar perfecte, els hi vaig poder explicar millor que alguns pintors els importaven més els colors que no el dibuix en si, i en aquest cas el moviment, ho van entendre bastant bé.

Per acabar amb aquest quadre ens vam tornar a centrar en els colors, en quins colors predominaven. Aquí tothom va tenir molt clar que predominaven els freds.

- Altres pintaven formes geomètriques:

- Fernand Léger, *Tres dones*, 1921

El darrer quadre volia que fos totalment diferent i que alhora es veiés clarament que alguns pintors ho pintaven quasi tot a través de les formes geomètriques, així que vaig escollir un quadre de Léger, *Tres dones*.

Els hi vaig preguntar que em diguessin què veien en aquest quadre, tots van quedar una mica sorpresos amb aquesta pregunta però es van anar fixant en què hi veien i finalment un alumne va dir que veia les persones molt rares i "allargades". A partir d'aquí vaig demanar que em diguessin si hi veien alguna forma geomètrica, i així ho van fer. Seguidament els vaig explicar que aquest pintor es dedicava a realitzar totes les seves pintures a través de formes geomètriques, principalment cubs i cilindres. Van quedar molt sorpresos! Pel què fa als colors predominants, la majoria es van decidir pels càlids.

Kandinsky va agafar una idea general de tot el que havia vist i va crear el seu propi estil.

Per acabar aquesta part i introduir les seves obres i el seu estil (abstracte) vaig posar una última diapositiva recalcant que quan Kandinsky anava viatjant s'anava fixant en aquestes tècniques i ell va agafar una idea general de totes elles i així va aconseguir crear el seu propi estil.

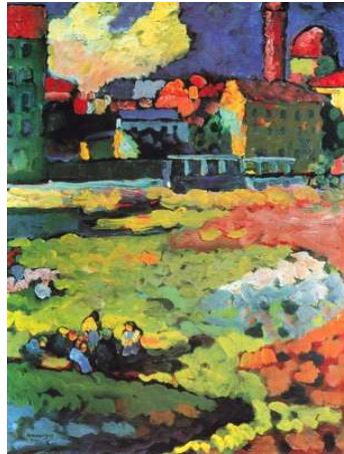
Les següents nou diapositives mostren com van avançant les seves obres fins a crear el seu propi estil, l'estil abstracte, explicat també en aquestes diapositives.

Seguidament els hi vaig explicar que les obres de Kandinsky es dividien en tres etapes que explicaríem amb les diapositives que passaríem a continuació.

Abans de començar els hi vaig dir que aquesta era la part del Power Point on haurien de participar més ja que era de Kandinsky. També els vaig aconsellar que estiguessin molt atents perquè a partir d'aquí el qüestionari l'haurien de realitzar un cop acabada l'explicació, per tant si no estaven atents no podrien resoldre les qüestions.

Les seves obres.

- Les primeres obres de Kandinsky es basaven en la naturalesa i en llegendes medievals.

- *Munich-Schwabing amb l'Església de Santa Úrsula, 1908*

Per començar vaig repetir que hi havia tres etapes. Els hi vaig explicar que la primera es basava en la naturalesa i en les llegendes medievals. En aquesta primera diapositiva els vaig posar com a exemple *Munich-Schwabing amb l'Església de Santa Úrsula* que Kandinsky va realitzar al 1908.

Primer vam parlar del "tema" del quadre, és a dir, vaig posar el quadre com a exemple per "naturalesa i llegendes medievals", per tant havíem de comentar què hi veiem sobre això. Hi van veure un riu, uns prats, una fàbrica, cases, persones al costat del riu, etc. van entendre el tema.

A continuació vam parlar dels colors. Quins colors predominaven més? Aquí hi va haver moltes i moltes diferències d'opinió. Alguns deien que predominaven els càlids (ja que hi ha molt vermell) i altres deien que predominaven els freds (ja que hi ha molt verd i blau).

Finalment vam comentar que dóna més importància als colors que no a les formes.

- *Ciutat antiga II, 1902*

Com a segona diapositiva vaig escollir *Ciutat antiga II* ja que és del 1902, sis anys abans que l'anterior, perquè veiessin clar com cada vegada abandonava més les formes i ressaltaven els colors.

Vam començar parlant del "tema" del quadre. Hi van veure un poble al fons, una dona passejant pel caminet, muntanyes, etc. En aquest quadre crec que van veure perfectament la seva primera etapa.

Vam continuar parlant dels colors. Personalment crec que per una part vaig fer bé d'escollir aquest quadre (pel tema i la claredat de la primera etapa), però per la part dels colors crec que em vaig equivocar ja que volia que els hi quedés molt clar (encara que hi hagi diferències) quins colors predominaven i en aquesta obra hi va haver moltíssimes diferències. Alguns deien els càlids (pel taronja i el vermell), però alguns altres deien els freds (pel verd i el blau) i realment costa molt veure quins predominen. Finalment vam comentar que en aquest cas tenen la mateixa importància les formes que els colors ja que aquesta obra és més del principi de l'etapa.

Estil abstracte.

- L'estil abstracte sorgeix als voltants de 1910.
- Kandinsky es considera el fundador de la pintura abstracta.
- L'art abstracte, allunyant-se de la realitat, combina elements geomètrics, com el punt o la línia, i el color per expressar una emoció o un estat d'ànim.

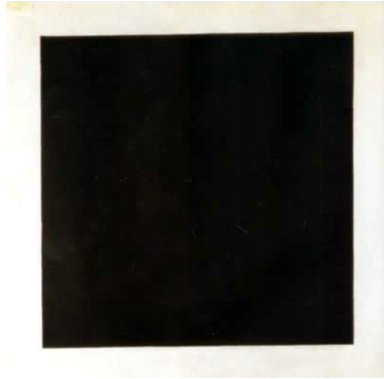
En aquesta tercera diapositiva vaig explicar que ja comença la segona etapa i a partir d'aquesta apareix un estil "creat" per Kandinsky. Les següents tres diapositives seran per explicar aquest estil i entendre més a Kandinsky.

Vaig explicar-los que aquest estil comença a aparèixer als voltants de 1910, per tant podem entendre millor el primer quadre que hem vist (*Munich-Schwabing amb l'Església de Santa Úrsula*) ja que estava fet el 1908.

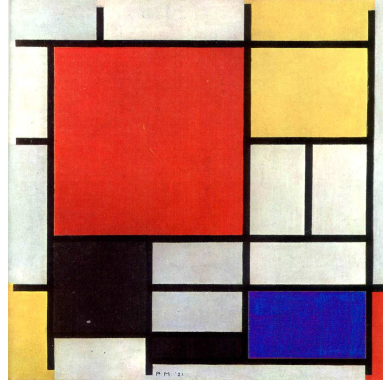
A continuació els vaig dir que Kandinsky es considera el fundador de la pintura abstracta, i que per això era tant important entendre-la, per així entendre molt millor la seva pintura.

Per acabar aquesta diapositiva els hi vaig fer una mini definició del què era i els vaig dir que hi havia dos tipus d'estil abstracte.

- **ABSTRACCIÓ GEOMÈTRICA:** es forma tot en formes geomètriques.

Malevich, Quadrat negre sobre fons blanc, 1918

Mondrian, Composició amb vermell, groc i blau, 1921

Vaig comentar que el primer tipus d'abstracció s'anomena "Abstracció Geomètrica" i consisteix en que tot es realitza a través de formes geomètriques. Perquè ho entenguessin millor els vaig posar dos exemples que crec que són molt clars:

- El primer que els hi vaig posar va ser un de Malevich, *Quadrat negre sobre fons blanc*. Els vaig preguntar què hi veien en aquest primer quadre, tots em deien: "un quadrat negre". Vaig demanar que es fixessin molt bé que hi havien dos quadrats, i després ho van veure, van veure que hi havia un quadrat més gran i blanc sota el més petit i negre. Aquest quadre no els va agradar gaire, tot i que el van trobar curios.

- El segon quadre que els hi vaig posar va ser un de Mondrian, *Composició amb vermell, groc i blau*. Aquest el van veure molt bé, em van dir que tot eren quadrats i rectangles separats amb línies negres una mica gruixudes i els quadrats pintats de diferents colors. Es notava que a Cicle Inicial havien treballat en Mondrian.

- - **ABSTRACCIÓ LÍRICA:** el color predomina per sobre la línia i s'utilitza per expressar els sentiments i emocions.

Kandinsky, *Composició VII*, 1913

Vaig començar dient que el segon tipus d'abstracció s'anomena "Abstracció Lírica" i és la que predomina el color per sobre de tot i aquest s'utilitza per expressar-se. En acabar la mini explicació d'aquesta abstracció els hi vaig remarcar que era aquesta la que utilitzava Kandinsky.

Com a exemple vaig posar el quadre de Kandinsky, *Composició VII* realitzat el 1913. Els vaig explicar que aquest quadre ja era de la segona etapa del pintor i que ens havíem de fixar en què hi veiem de diferent respecte la primera etapa.

Per començar a comentar-lo els hi vaig demanar una descripció. Em van dir que hi veien persones, específicament em van dir noies, dones, també em van dir algun instrument (guitarra entre altres), fins i tot van veure el pont. Però tots estaven d'acord que ja no es veia tant clar com els dos que havíem vist de la primera etapa. Vam arribar a la conclusió que li importava més el color i no les formes que pintava.

- A mesura que anava passant el temps va començar a pintar quadres plens de color que s'allunyaven de la realitat.

- *Improvisació 19*,
1911

Per començar els hi vaig dir que les següents dues diapositives pertanyien a la seva segona etapa i vam comentar que a mesura que anava passant el temps anava pintant quadres que s'allunyaven de la realitat, que només li importava o que li importava molt més el color que la resta.

Com a primer exemple els hi vaig posar *Improvisació 19* realitzat el 1911. Quan els hi vaig dir l'any un alumne ja em va dir de seguida que era un any després de "l'aparició" de l'art abstracte i que per això no es veia molt bé el que havia pintat. Vaig quedar molt satisfeta de l'intervenció d'aquest alumne ja que volia dir que ho havia entès perfectament i ho va saber relacionar.

A continuació vam comentar el quadre. Em van dir que veien un mussol, persones amb el cos molt llarg, em van dir algun animal, etc. Per acabar vam comentar els colors, una altra vegada hi va haver diferències. Alguns deien que predominaven els freds (pel blau, lila) però altres van dir que predominaven els càlids (pel vermell, taronja).

- Estudi per la *Composició II*, 1910

El segon exemple que vaig posar va ser *Composició II* realitzat el 1910. Vaig escollir aquest quadre ja que està fet amb molt i molt de color i encara es pot veure algun que altre element que va dibuixar.

A continuació vam comentar el quadre. Em van dir que veien persones, diferents animals, muntanyes, algun em va dir que semblava un zoo on s'havien escapat els animals, altres que era un parc, etc. Tots van intervenir molt en tots els quadres però en aquest ens hi vam passar bastant estona ja que no paraven de veure-hi coses diferents.

Per acabar vam comentar els colors d'aquest quadre. Per variar hi va haver bastants punts de vista. Alguns deien que predominaven els freds (pel blau, verd), altres deien que predominaven els càlids (pel vermell, taronja).

Repeteix-ho que a l'hora d'escollir alguns exemples em vaig equivocar. Jo pensava que seria fàcil veure el predomini dels colors i la veritat és que hi va haver moltes diferències en tots els quadres.

- *Vermell Pesat,*
1924

Aquí els vaig explicar que les dues últimes diapositives pertanyien a la tercera i última etapa de Kandinsky i que en aquesta última continuava predominant el color per expressar tot el que volia i sentia però les seves obres ja eren totalment geomètriques.

Com a primer exemple vaig posar-hi el quadre de *Vermell Pesat* realitzat el 1924 ja que penso que es veu perfectament l'importància de color però alhora es veu que l'obra és totalment geomètrica i abstracta.

Per començar vam comentar el quadre. El que més els hi va cridar l'atenció van ser les rodones, els diferents cercles. Els hi vaig demanar que em diguessin quines altres formes hi veien, em van dir quadrats, rectangles, triangles, línies, etc.

A continuació els hi vaig demanar si podien saber el que Kandinsky havia volgut representar. Em van dir que podia ser una ciutat del futur, alguns em van dir pisos molt moderns, etc. però tots tenien molt clar que era totalment abstracte i per tant les opinions podien ser molt diferents.

Per acabar vam parlar dels colors predominants, aquest cop tots van tenir molt clar que predominaven els colors càlids (pels vermells, taronges).

- *Sense títol* , 1941

Com a última diapositiva vaig escollir un dels seus últims quadres anomenat *Sense títol* del 1941. Vaig posar aquest ja que Kandinsky va morir el 1944, tres anys després d'haver-lo realitzat i volia que relacionessin aquest fet amb els seus quadres.

Primer els hi vaig demanar que es fixessin amb l'any de realització i els hi vaig dir que l'havien de relacionar amb la seva mort. Em van dir que Kandinsky es va morir pocs anys després d'aquesta data i que en aquesta data els hi havia explicat que ja estava malalt.

A continuació els vaig demanar que per comentar el quadre tinguessin molt en compte el que havíem recordat. Em van dir que aquesta obra els transmetia calor, humitat, tristor, plors, cansament i tot d'adjectius semblants.

Per últim vam comentar els colors, es van fixar que en aquest quadre no tenien tanta força, tanta intensitat, eren més apagats. Em van dir que predominaven els càlids (pels taronges, grocs).

2.3. Anàlisi del qüestionari

El qüestionari constava de quatre pàgines i deu preguntes. Mentre passàvem el Power Point havien de realitzar les quatre primeres preguntes, la resta les haurien de completar una vegada acabat el Power Point.

TREBALL DE RECERCA - 2013 INS CASTELL D'ESTELA

WASSILY KANDINSKY

NOM:.....

COGNOMS:.....

CURS:.....

DATA:.....

ESCOLA:.....

JUDIT SOLER MASEGUR - B1A - 1 -

Per començar van haver d'omplir la primera pàgina on hi van haver d'escriure el nom, els cognoms, el curs, la data i l'escola.

La directora de l'escola em va demanar que no possessin nom i cognoms complets ja que aquesta informació seria utilitzada per un Treball de Recerca i no s'havia demanat permís als pares o tutors legals. Així que vam decidir posar només les inicials dels noms i els cognoms al lloc corresponent.

La mestra d'aquest curs em va demanar que no hi hagués una pauta per a escriure-hi la resposta ja que l'escola ho fa tot sense aquestes pautes per tal de que els alumnes s'acostumin a escriure sense elles.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

TREBALL DE RECERCA - 2013 INS CASTELL D'ESTELA

1) Completa aquesta frase. A continuació, pinta de color vermell on neix i de color blau on morí Kandinsky.

- Kandinsky va néixer a i va morir a

2) En Kandinsky sempre ha estat pintor?

A què més s'ha dedicat?

3) Qui era la Nina?

JUDIT SOLER MASEGUR - B1A - 2 -

La primera pregunta es tractava de completar on va néixer i on va morir Kandinsky i pintar-ho en el mapa amb els colors indicats. La meva valoració d'aquesta primera pregunta és regular, ja que els hi va costar molt situar-ho en un mapa, tot i tenir la "mimio" engegada, ja que no saben situar els països. Vaig haver d'improvisar i anar passant taula per taula i ajudar-los a senyalitzar-ho en el mapa.

La pregunta número dos constava de dues parts; la primera era si Kandinsky sempre havia estat pintor i la segona a què més s'havia dedicat. Aquesta segona pregunta té, des del meu punt de vista, una valoració positiva. Tot i que en la primera part alguns van respondre que sempre havia estat pintor (no és correcte) en la segona pregunta tothom va respondre que abans de ser pintor va ser professor de Dret a la Universitat, així que en general la valoració és positiva.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

I per acabar aquesta pàgina hi ha una tercera pregunta que és: qui era la Nina? La tercera pregunta té una valoració molt positiva ja que tothom va respondre correctament i sense cap dubte.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

TREBALL DE RECERCA - 2013 INS CASTELL D'ESTELA

4) Què era "La bauhaus"?

Què hi feia Kandinsky?

5) A les seves primeres obres, què dominava més les formes o el color?

6) Quins eren els colors que predominaven més a les seves primeres obres?

7) Fes el que diu la imatge.

KANDINSKY.

Aquesta era la firma del pintor Wassily Kandinsky.

Cada nen escriurà el seu nom com si fos la firma d'un pintor.

JUDIT SOLER MASEGUR - B1A - 3 -

La pregunta número quatre està composta per dues parts també; la primera era explicar breument què era "La Bauhaus" i la segona què hi feia Kandinsky. La valoració de les dues preguntes és totalment positiva ja que els alumnes no van tenir cap mena de dubte alhora de realitzar-les.

A partir d'aquí les preguntes s'havien de completar un cop vist tot el Power Point.

Pel que fa a la cinquena, després de veure totes les diapositives s'havia de decidir si a les seves primeres obres dominava més el color o les formes. En aquest cas la valoració també és bona ja que tothom va tenir clar que per Kandinsky el color sempre ha estat més important que les formes, tot i que al principi les formes també tenien la seva importància.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

A la sisena pregunta havien de decidir si els colors que predominaven a les seves primeres obres eren els càlids o els freds. En aquest cas la meua valoració no és gens positiva, penso que vaig equivocar-me en aquesta pregunta ja que hi va haver moltes diferències entre càlids i freds, fins i tot alguns alumnes van decidir posar les dues opcions com a resposta. Si ara ho hagués de tornar a fer segurament canviaria algunes obres, alguns quadres de Kandinsky perquè no hi hagués tanta confusió. Potser el millor seria posar algun quadre més per tal que quedés clar quina de les dues opcions és la correcta.

Per acabar aquesta pàgina havien de fer un exercici més distret. Es tractava de fer de Kandinsky i signar com un veritable pintor. En aquest cas la meua valoració també és positiva ja que a la majoria dels nens els va encantar poder fer la seva firma imitant a la de Kandinsky.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

Els quadres que vaig escollir van ser *Gabriele Münter* com a realista, *Església a Murnau* com a abstracte, *En blau* com a abstracte, *Ciutat Antiga II* com a realista, *Interior (el meu menjador)* com a realista i *Alguns cercles* com a abstracte.

En general la meua valoració és positiva ja que la majoria dels alumnes van fer correctament tot l'exercici tot i que algun va fer algun error a l'hora de classificar-los.

Com ja he explicat anteriorment la classe

constava de vint-i-sis alumnes i només tres d'ells van fer un error en aquesta pregunta. Un alumne va posar *Església a Murnau* a realista i *Ciutat Antiga II* a abstracte. Un altre va posar *Alguns Cercles* a realista. I l'últim va posar *Interior (el meu menjador)* a abstracte.

L'enunciat número nou explicava que haurien de ser pintors i imitar o expressar el que els transmetien unes pintures de Kandinsky.

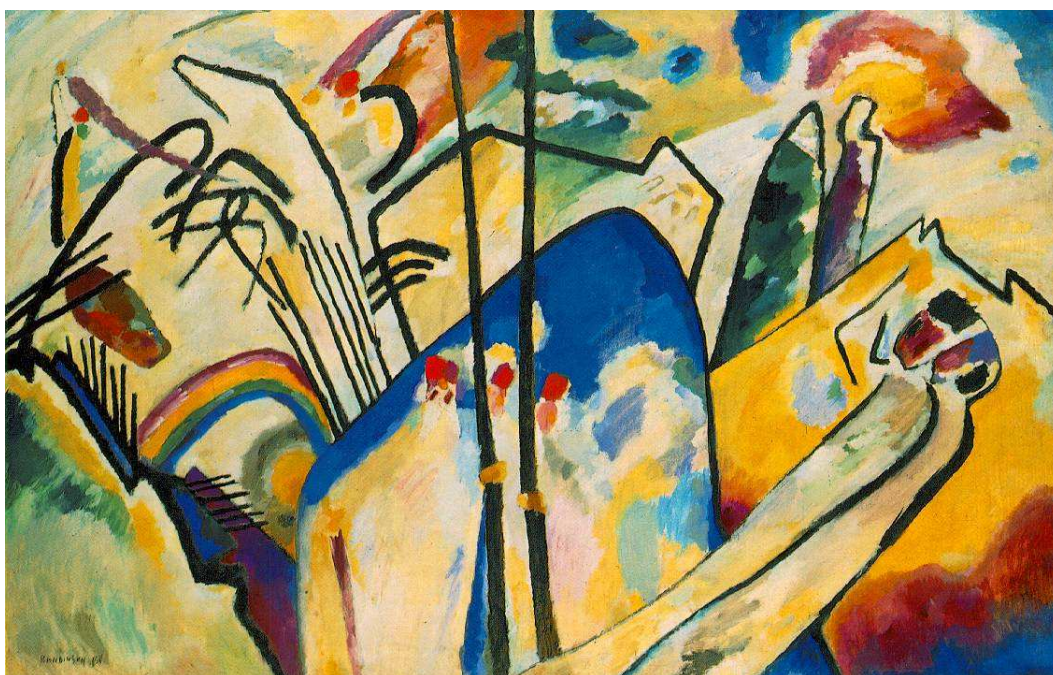
Un cop realitzada la pràctica van haver de contestar a la pregunta número deu que constava de tres apartats sobre si els hi havia agradat o no el taller. Totes les opinions van ser molt bones i positives.

En aquesta imatge es pot veure l'ajuda de la veïlladora.

2.4. Elaboració de les làmines: “Ara pintem com Kandinsky”

Durant l'última hora de classe es tractava d'imitar o expressar el que els transmetien dues obres de Kandinsky. Les dues obres escollides per la pràctica van ser *Composició IV* i *Cercles Concèntrics*.

Composició IV és una obra de Wassily Kandinsky realitzada el 1911 a Alemanya. Aquest quadre també es pot conèixer com a *Batalla* pel significat que ens vol transmetre, o més ben dit, el significat que nosaltres hi veiem.

Vaig escollir aquest quadre per dues raons principals; la primera és perquè vaig pensar que els alumnes podien treure'n diferents i variades conclusions ja que essent abstracte es poden interpretar coses bastant diferents i interessants. La segona és pels colors que té el quadre, vaig pensar que era un dels seus quadres en què els colors importaven més, eren més vius i això era el que volia que veiessin.

Abans de començar vam comentar una mica per sobre el quadre ja que no teníem molt de temps. Em van dir que hi veien persones, muntanyes, pisos, algun animal, etc.

Respecte els colors els hi van encantar, van veure-hi molts colors i molt variats i això els hi va agradar molt!

De totes maneres als alumnes que els hi va tocar fer aquest quadre al principi no els hi agradava molt la idea ja que veien l'altre i el qualificaven com a "més fàcil i senzill". Però un cop donades les instruccions no van tenir cap mena de problema ni cap queixa per fer-lo, els hi va encantar!

Per poder començar la pràctica els hi vaig donar unes petites instruccions:

1- Els hi vaig dir que podien escollir dues opcions; la primera era intentar imitar el quadre i la segona era dibuixar el que el quadre et transmetia.

2- El dibuix havia d'omplir tota la làmina.

3- Cada alumne havia d'utilitzar les seves ceres, no podien utilitzar les dels altres alumnes ni fer-ho amb retoladors, llapis de colors, etc.

4- Pel que fa als colors, la impressió que va sortir d'aquest quadre va variar una mica als colors reals, per tant vaig posar una diapositiva en la que es veien perfectament els colors. De totes maneres els hi vaig dir que podien utilitzar els colors que volguessin, eren totalment lliures.

5- Per acabar els hi vaig dir que quan estiguessin de la làmina havien d'avisar per envernissar-la i per últim penjar-la a la classe perquè s'assequés.

Cercles Concèntrics és una obra de Wassily Kandinsky realitzada el 1913 a Alemanya.

Vaig escollir aquest quadre per tres raons principals; la primera va ser que vaig pensar que seria un quadre molt fàcil i que els hi deixava molta llibertat tot i que alhora estaven bastant condicionats en l'estructura. La segona és precisament per l'estructura, és a dir, per la capacitat d'organitzar bé el quadre abans de pintar-lo i la tercera raó és la dels colors. Com l'anterior, en aquest quadre també són molt importants, vius i representatius els colors. Això no vol dir que en les altres obres no ho siguin, simplement vull dir que en aquestes dues obres es veu molt clar.

Com en l'anterior abans de començar vam comentar-lo una mica per sobre per la manca de temps. Em van dir que aquest quadre els hi agradava molt però que els sorprenia ja que era bastant diferent als altres.

Respecte els colors els hi van encantar les combinacions que va fer Kandinsky!

Als alumnes que els hi va tocar fer aquesta obra estaven molt contents, tot i que van poder comprovar que no era tant fàcil com els hi semblava.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

Abans de començar la pràctica els hi vaig donar unes petites instruccions, algunes iguals que les de *Composició IV*:

1- En aquest cas els hi recomanava intentar imitar el quadre, tot i que si algú volia dibuixar el que transmetia ho podia fer. Cal dir que en aquest cas tothom va intentar imitar-ho.

2- Com en l'anterior, el dibuix havia d'omplir tota la làmina. En aquest cas algun nen no ho va entendre molt bé.

3- Abans de començar a pintar els recomanava dibuixar, amb l'ajuda d'un llapis i un regle, els quadrats. Després els podrien esborrar.

4- Havien de pintar el quadrat i els dibuixos, no podien deixar res en blanc. En aquest cas també hi va haver algun nen que no ho va fer.

5- Cada alumne havia d'utilitzar les seves ceres, no podien utilitzar les dels altres alumnes ni fer-ho amb retoladors, llapis de colors, etc.

6- Pel que fa als colors els hi vaig dir que podien utilitzar els colors que volguessin, eren totalment lliures.

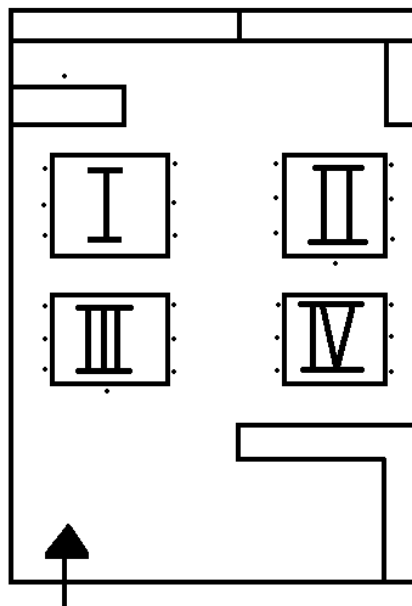
7- Respecte al dibuix / als dibuixos de dins als quadrats també eren totalment lliures, havien de treballar la seva imaginació.

8- Per acabar els hi vaig dir que quan estiguessin de la làmina havien d'avisar per envernissar-la i per últim penjar-la a la classe perquè s'assequés.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

L'estructura de la classe va anar molt bé per realitzar aquesta pràctica ja que els alumnes estaven asseguts en quatre taules diferents, un davant de l'altre.

Vaig repartir una làmina de *Cercles Concèntrics* a tretze alumnes i una làmina de *Composició IV* als altres tretze. Repartia aquestes làmines a cada dos nens (una davant l'altre) i en dos casos van fer-ho tres alumnes junts (un era l'alumne que anava amb vetlladora).

En principi havien de fer les dues làmines cada alumne però per falta de temps només van realitzar una de les dues obres preparades. No van poder escollir quina de les dues fer. Vaig començar per la taula número u, els dos primers nens els va tocar fer la de *Cercles Concèntrics*, a les dues nenes

següents els hi va tocar fer la de *Composició IV*, i vaig seguir a la taula número tres, seguidament vaig fer el mateix a les taules dos i quatre, començant per la número dos.

Van realitzar aquesta pràctica amb ceres, em va semblar el material més adient per ells ja que l'utilitzen habitualment, cada alumne tenia la seva caixa, totes de la mateixa marca i amb el mateix nombre. Cal dir que en principi el material l'havia de comprar jo però l'escola em va donar totes les làmines, el vernís i cada alumne va utilitzar les seves ceres. Tot el material el compra l'escola, els alumnes no porten res de casa (ni llapis, ni gomes, ni bolígraf, ni colors, ni retoladors...).

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

03

ANÀLISI DELS DIBUIXOS

3.1. Introducció

Abans de comentar els dibuixos em va caldre una mica d'informació sobre la forma de pintar dels nens en les diferents edats de l'educació infantil i primària.

L'evolució del dibuix infantil passa per les següents etapes:

1a etapa: **Etapa del gargot** (dels 18 mesos als 3-4 anys).

2a etapa: **Etapa preesquemàtica** (dels 3-4 als 6-7 anys).

3a etapa: **Etapa esquemàtica** (dels 6-7 als 9-10 anys).

4a etapa: **Etapa de la colla** (dels 9-10 als 11-12 anys).

5a etapa: **Etapa pseudonaturalista** (dels 11-12 als 14 anys).

Realisme intel·lectual.

Representació Subjectiva.

Realisme visual.

Representació Objectiva.

Els nens de 8-9 anys estan a l'**etapa esquemàtica** de l'evolució del dibuix infantil. Aquesta etapa es caracteritza per:

- El nen sap explicar el que ha dibuixat.
- Traslada de l'exterior aquella imatge interna que ell ha captat.
- És un realisme subjectiu (no vol reproduir la realitat objectivament sinó com ha passat pel seu interior).
- El nen mira, simplifica i dibuixa la imatge de la seva ment.
- Els dibuixos sempre són plans.
- Les representacions apareixen una al costat de l'altra amb un ordre i damunt d'una línia.
- Determinats colors estan relacionats amb determinades formes.
- Normalment dibuixaran els animals, la cara de front i el cos de perfil.
- Dibuixen persones caminant al damunt d'una línia.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

- Tenen transparència, és a dir, dibuixen una casa i el que hi ha a dins.
- Falses proporcions: la mida de les cases estan en relació no amb la mida real sinó amb el sentiment que té pel nen. També passa amb les parts del cos.
- Quan més ric és el dibuix en contingut ens indica un enriquiment o un desenvolupament intel·lectual més alt.

Figura Humana:

- Completa i absolutament identificable.
- Configurada per formes geomètriques.
- Rigidesa i frontalitat.

Espai:

- Assentament de l'esquema espacial.
- Existència d'un ordre en les relacions espacials.
- Bidimensionalitat.
- Línea de base, línea del cel, és a dir, vàries línees de base per a diferents termes.
- Varis punts de vista.

Color:

- Relació correcte objecte-color.

Motivació:

- A partir de nosaltres, de l'acció i de l'on.
- Fonamentada en experiències subjectives.

A PARTIR D'AQUÍ VA DESAPAREIXENT LA SUBJECTIVITAT (Realisme intel·lectual) I SORGEIX PROGRESSIVAMENT LA REPRESENTACIÓ OBJECTIVA (Realisme visual).

He escollit deu dibuixos per analitzar; els quatre primers són una representació dels *Cercles Concèntrics* i els sis restants són de la *Composició IV*. Vaig escollir diferents làmines, algunes que estan molt bé i d'altres que no ho estan tant per poder-les comparar i així comentar-les el millor possible.

3.2. Cercles Concèntrics

En els quatre dibuixos seleccionats per mi, es pot contemplar fàcilment la realitat subjectiva de cada alumne ja que no volen reproduir la realitat objectivament, sinó com ha passat pel seu interior. No trobarem cap dels dibuixos idèntics al model donat sinó que cada nen, a partir de la fotocòpia donada ha reproduït el seu propi quadre de cercles concèntrics.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

ALUMNA 1

El seu dibuix és ric en imaginació ja que ha donat formes diferents a les proposades pel quadre de Kandinsky. També ha combinat colors càlids i freds. Ha mantingut l'estructura de dibuix de Kandinsky, és a dir, ha mantingut la graella de quatre per tres. Tot i així, ha fet el seu propi quadre, és a dir, ha fet un dibuix en contingut ric i això ens indica un enriquiment o un desenvolupament intel·lectual molt bo, ja que, associa més estímuls i podríem estructurar el seu dibuix dins l'etapa esquemàtica, és a dir, interioritza un esquema donat. Ajusta formes i colors i sap situar-se en l'espai d'una làmina en blanc. Tot i que aquesta alumna pertany a l'etapa esquemàtica podríem dir que estaria al final de l'**esquemàtica** i al principi de l'etapa **de la colla**.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

ALUMNE 2

El seu dibuix denota poc domini de l'orientació espacial. L'alumne té greus dificultats en estructurar-se en una làmina en blanc. No calcula els marges de la làmina, les caselles són de diferent mida i diferent forma, és a dir, unes caselles són més grosses i les altres més petites, unes són rectangles i les altres quadrats cosa que dificulta que es vegi una quadrícula ben feta. Pel nen és més important el requadre de la casella que no les figures concèntriques del mig. Li costa fer cercles concèntrics i ho reproduïx pintant tres rodones amb tres colors diferents. El seu dibuix és poc ric intel·lectualment. No combina bé els colors, ja que se li ajunta el color blau entre altres. En general repeteix molt els colors i utilitza els mateixos per dues caselles conjuntes. Podríem dir que el traç del dibuix és insegur. Aquest alumne estaria entre l'última etapa de la **preesquemàtica** i el principi de l'**esquemàtica**.

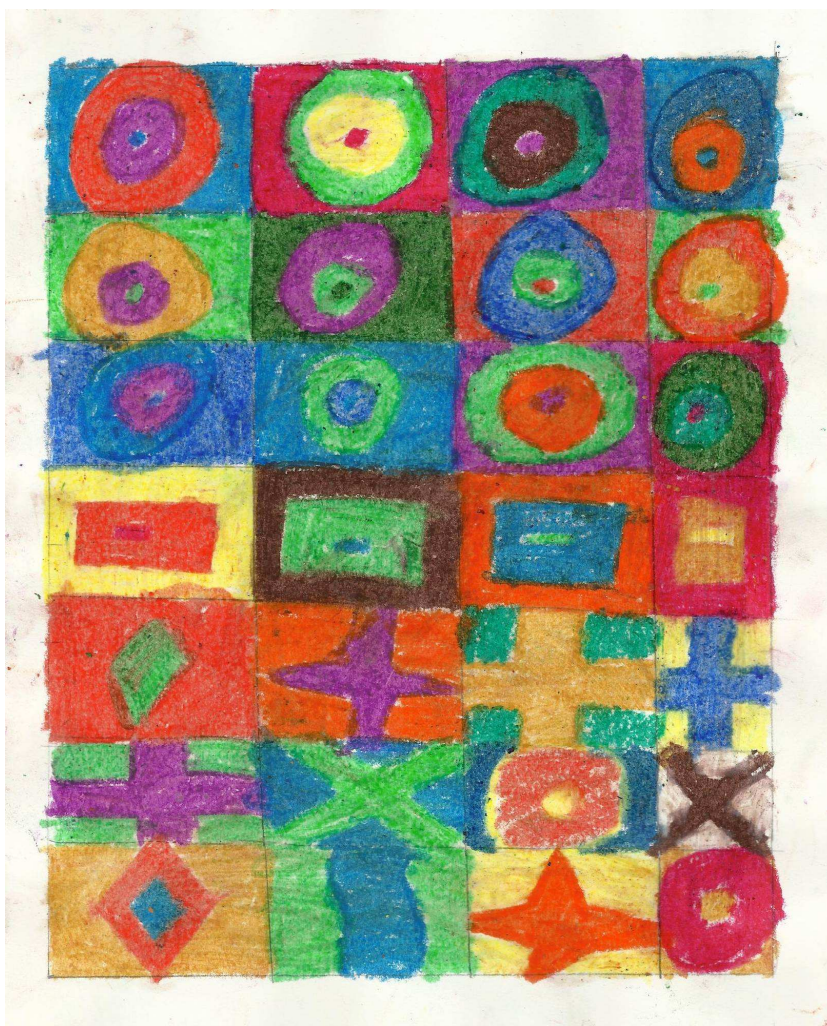

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

ALUMNA 3

En aquest dibuix veig que l'alumna ha copiat fidelment l'estructura de la làmina de Kandinsky. Ha reproduït els marges blancs donats a la fotocòpia. Ha sabut interpretar correctament els cercles concèntrics del pintor. Ha conservat la graella quatre per tres. Un cop ha acabat el dibuix li ha quedat molt petit i poc centrat i jo li vaig comentar que havia d'ocupar tota la làmina, així és que va optar per reproduir el mateix dibuix amb altres formes geomètriques, com són rectangles concèntrics. Ha sabut combinar bé els colors i la seva reproducció demostra un nivell ric intel·lectualment ja que utilitza molts detalls i és capaç de fer el mateix que Kandinsky però amb rectangles concèntrics. Introdueix matisos de colors, barreges d'una casella amb l'altre. Aquesta alumna ja té una representació objectiva de la realitat, per tant el seu realisme és visual. La trobaríem a la primera fase de l'etapa **de la colla**.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

ALUMNA 4

El seu dibuix és molt simple i amb pocs detalls. Li costa dibuixar cercles concèntrics, ja que ha fet moltes rodones amb un punt al mig. Tampoc ha pintat el fons de la quadrícula. No ha conservat la proporció de la graella. Hi ha poca relació entre el color i l'objecte representat. Tota l'estona dibuixava la mateixa forma geomètrica que eren les rodones. Anava dient que no ho sabia fer, això demostra poca seguretat amb ella mateixa i una autoestima baixa. Podríem dir que aquesta alumna estaria dins l'**etapa preesquemàtica** en l'evolució del dibuix infantil.

3.3. Composició IV

En aquest cas, he escollit sis dibuixos completament diferents, i per analitzar-los he buscat l'interpretació del quadre, per així poder fer un comentari més ben desenvolupat. En el següent quadre podem veure les diferents parts de l'obra:

Amb l'ajuda d'aquesta interpretació i tenint en compte que Kandinsky: ho relacionava tot amb la música i que el quadre podria ser una lluita entre els colors i la línia, he pogut fer els següents anàlisis.

ALUMNA 5

En aquest cas aquesta alumna ha sabut interpretar les tres parts del quadre dividint-les en tres regions ben diferenciades per una franja taronja al mig. Ha copsat la idea principal que era dividir el quadre en aquestes dues línies verticals de la làmina. S'ha sabut organitzar en la làmina en blanc ocupant tot l'espai que tenia per dibuixar. El que ella creia més important ho ha resseguit amb cera negra a l'igual que el dibuix. Ha mantingut la mateixa inclinació i llargària en la parella d'amants. I també ha mantingut les formes i els colors de les dues figures vestides. En general el seu dibuix és molt ric ja que trasllada de l'exterior (fotocòpia) aquella imatge interna que ella ha captat, però utilitza una paleta de colors reduïda i no pinta camps de colors, que substitueix per ratlles. Fa una síntesi. Aquesta alumna demostra un desenvolupament intel·lectual molt bo. Estaria al final de l'etapa **esquemàtica** i principi de l'etapa **de la colla**.

ALUMNA 7

En aquest cas l'alumna ha donat més importància a la part central del quadre deixant de banda els extrems. Ha vist que les dues línies longitudinals eren importants però no els ha sabut centrar al mig de la làmina de dibuix sinó que els ha posat a l'extrem esquerra. Respecte als colors ha estat bastant fidel i ha intentat combinar-los com a la fotocòpia. També ha vist la parella d'amants tot i que no ha mantingut la llargària. Ha dibuixat les taques de color de la part superior del quadre i entre mig no ha dibuixat les dues figures vestides, fet que li ha ocasionat un buit important en el seu dibuix. Ha dibuixat els tres cosacs que formen part del turó blau i ha estat fidel a les diferents tonalitats que formen la part inferior del turó blau. També ha intentat dibuixar el castell tot i que no ha sabut proporcionar l'hexàgon irregular que el forma. S'ha centrat més en les taques del dibuix que no pas en els diferents elements del quadre. El trobaríem a l'inici de l'etapa **esquemàtica**.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

ALUMNE 8

Ha dibuixat les dues llances que separen la làmina en dues parts iguals. Ha dibuixat el turó blau molt rodó i ha sabut interpretar que era una muntanya ja que l'ha dibuixat verda i el cim de color lila com si fos nevat. Dels cosacs amb barrets vermells només n'ha dibuixat dos, però mal situats. Ha ajuntat els cosacs i els remers com si fossin els ulls i la boca de la cara d'un gos. Ell ha interpretat una figura real, és a dir, ha buscat formes menys geomètriques i menys abstractes i s'ha basat en una representació més subjectiva del seu entorn més proper. Ha dibuixat la cara del gos molt gran per donar importància a aquesta part de la làmina prescindint així de les altres coses que hi ha al seu voltant. Per tant veig una rigidesa i una frontalitat en aquest dibuix. La relació objecte - color és correcta.

A la part dreta de la làmina ha dibuixat els dos amants distorsionats ja que ha continuat com si fos una carretera que va a la part superior de la làmina. També ha sabut veure-hi les dues figures vestides mantenint el seu color. La muntanya de perfil dentat l'ha fet més petita respecte als dos amants.

Ha prescindit de totes les altres taques que hi ha en el quadre donant rellevància a la cara del gos, al turó blau, a les dues figures vestides i als dos amants ja que ha distorsionat la dimensió d'aquests fent-les com una llarga carretera amb corbes i cotxes que hi circulen. Però el resultat és harmònic i organitzat i tot i les grans diferències es pot trobar el referent al quadre de Kandinsky.

Aquest alumne trobaríem que està dins l'etapa **esquemàtica** ja que fa una representació molt subjectiva del quadre però marcant-hi els elements més importants per a ell.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

ALUMNE 9

Aquest alumne presenta necessitats educatives especials i durant l'hora d'Educació Visual i Plàstica ,entre altres, té una vetlladora que l'ajuda en tot moment. No suporta embrutar-se les mans amb ceres, pintura... Se li adapta tot el currículum i fa el mateix que els altres però seleccionant-li els exercicis.

Les mides i les ubicacions del seu dibuix estan condicionats per aspectes emocionals. Hi ha poca relació entre el color i l'objecte representat. Se l'ha de motivar i estimular per tal que dibuixi ja que ell sempre pregunta l'on, el quan i el com. Ha interpretat, amb l'ajuda de la vetlladora, que tots els dibuixos estaven resseguits amb línies negres. No ha interpretat les dues línies verticals que divideixen el quadre.

Estaria dins el principi de l'etapa **preesquemàtica** (5-6 anys).

ALUMNE 10

En aquest cas l'alumne s'ha centrat en quatre figures: la muntanya de perfil dentat, les dues llances longitudinals, el castell i una part dels remers. Ha dibuixat totes aquestes figures deslligades les unes de les altres, com si el pintor només volgués donar importància a aquestes quatre. Sembla haver separat l'obra de Kandinsky en dos. També ha deixat bastants espais en blanc pel mig i els ha situat a diferent lloc de la làmina, per tant difícil concepció de l'espai i castell enlairat per sobre de la muntanya. Ha estat l'únic alumne que en interpretar que damunt del turó blau hi havia un castell ha volgut fer-lo sencer. Per això ell hi ha dibuixat finestres, porta i dues torres. Aquí veiem la rigidesa i frontalitat del castell. També cal dir que ha afegit un personatge totalment inventat a sobre del castell. Aquest alumne encara té una representació subjectiva de la realitat. També hi veig la bidimensionalitat ja que hi ha una línia de base (del castell) i una línia del cel ("sobre" el castell). Hi veu falses proporcions ja que el castell l'ha dibuixat molt més gran que no pas la muntanya dentada.

Pel què fa les dues llances, aquestes no divideixen la làmina en dues parts ben diferenciades sinó que formen part d'un element més de decoració del seu dibuix.

Ha invertit la posició de diferents elements, com els remers i la muntanya dentada. En comptes de posar-ho a l'esquerra i a la dreta correlativament, ho ha invertit.

Aquest alumne estaria dins l'etapa **esquemàtica**.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

04

CONCLUSIONS

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

Un cop acabat el meu treball, haig de dir que estic molt satisfeta de tota la feina que he fet i de tot el que he aconseguit i après.

Em vaig proposar cinc objectius i ara puc dir que els he aconseguit:

- *Perdre la por a fer classe davant de 26 nens i nenes.* Evidentment la vaig haver de perdre i la veritat és que estic molt orgullosa de com em va anar.
- *Conèixer de primera mà el treball amb ells.* No podia realitzar cap altre pràctica millor que la que he fet per treballar i comunicar-me directament amb els nens i nenes.
- *Veure i conèixer l'experiència en viu i l'experiència prèvia de preparació.* He pogut comprovar la feina que comporta preparar una bona classe i també he après que encara que ho preparis tot súper bé també apareixen entrebancs durant el taller i has de saber resoldre'ls en aquell moment.
- *Fer-los treballar d'una manera que s'ho passessin bé i que alhora aprenguessin.* M'ha sorprès veure com els alumnes assolien els coneixements que jo els volia transmetre i com duïen a terme les tasques que jo els encomanava (feina no sempre fàcil perquè eren petits i en tot moment vaig haver d'adaptar el meu vocabulari en ells).
- *Poder analitzar els dibuixos i treure conclusions.* I aquest últim objectiu també l'he aconseguit. Els seus treballs m'han mostrat les seves habilitats i les seves dificultats tant físiques com socials.

Cal dir que he hagut de treballar i esforçar-me moltíssim, que he tingut els meus entrebancs i les meves baixades d'ànim, però m'ha encantat poder fer aquest treball i tot i l'esforç i les hores que hi he hagut de dedicar no m'ha cansat gens i he après moltíssim, més del que em pensava. Ha estat una experiència inoblidable i ara puc dir amb el cap ben alt i ben orgullosa que aquest és el meu treball!

Per últim vull donar les gràcies a totes aquelles persones que, en tot moment, han estat disposades a ajudar-me, donar-me consells, informació, el que fes falta. Així que agraeix-ho:

- a la meva tutora, Puri Merino, perquè gràcies a ella vaig escollir aquest tema i he pogut realitzar una experiència increïble. També donar-li les gràcies per ajudar-me i aconsellar-me amb tots els entrebancs.
- a la Sra. Montse Verdaguer, tutora de 3r de Primària i Psicopedagoga del centre, per donar-me tota la informació que he necessitat de la seva classe i de l'escola i per estar disponible en qualsevol moment.
- a la Sra. Anna Nadal, directora de l'Escola el Bosc de la Pabordia, per la seva amabilitat a l'hora de fer el taller a la seva escola.
- als alumnes de 3r de Primària de l'Escola el Bosc de la Pabordia per fer d'aquell taller una classe tant agradable i fer-me sentir tant a gust, sense ells aquest treball no hagués estat possible.
- a la Sra. Ariadna Lorenzo, per deixar-me els llibres de Kandinsky.
- a la meva família per ajudar-me i acompanyar-me en tot moment.

Treball de Recerca: Una experiència en una aula de primària amb Kandinsky

05

BIBLIOGRAFIA

- DÜCHTING, Hajo. *Kandinsky*. Taschen, 2012.
- DÜCHTING, Hajo. *Wassily Kandinsky*. Benedikt Taschen, 2012.
- GARAU, Augusto. *Las armonías del color*. Ediciones Paidós, 1986.
- KANDINSKY, Nina. *Kandinsky y yo*. Barcelona: Pasifal ediciones, 1990.
- LOWENFELD, W. *Desarrollo de la capacidad creadora*. Ed. Katelusz.
- MEDINA, Pedro. *Història de l'art*. Barcelona: Ed. Columna, 1999.
- RAMÍREZ, Juan Antonio (Director). *Historia del Arte*. Vol. 4. Alianza Editorial, 2001.

<http://es.slideshare.net/mcarmearanda/kandinsky-composici-iv-3388439>

http://es.wikipedia.org/wiki/Vasili_Kandinski

<http://www.biografiasyvidas.com/biografia/k/kandinsky.htm>

(Perquè puguin veure tots els qüestionaris i dibuixos dels nens i algunes fotografies més, he enviat físicament els annexos a la mateixa Universitat).